

Crítica literària

Llegir i escriure poden esdevenir pregària

La lectura com a pregària és un d'aquests llibres breus que estan escrits per ser assaborits a poc a poc, en tardes de lleure, quan et sembla que has d'apaivagar una mica el ritme desbocat del món. Fet de pensaments, de reflexions, de màximes, de ràfegues intuïtives, convida constantment a adonar-se que la vida és un llibre obert, inacabat, suggestiu i de vegades fascinant en què qualsevol persona pot escriure alguna ratlla. El seu títol, *La lectura com a pregària*, sacseja la fibra interior del lector i el predisposa a sentir-s'hi bé, en aquestes pàgines. És més, l'autor pensa que el lector pot treure de dintre seu continguts interiors que vagin més enllà dels textos que anirà trobant al llarg del llibre.

Mèlich confessa que per a ell l'acte d'escriure és inseparable de la seva vida. Més encara, no escriu únicament per publicar. Escriu també allò que ningú no llegirà. «Aquest és —constata— el moment en què sorgeix l'escriptura com a forma de vida.» Tanmateix, el llibre que tenim entre les mans tracta d'algun dels aspectes vitals que ens són comuns a homes i dones de la vella cultura occidental. Per exemple, l'àmbit de l'educació. Per al professor

JOAN-CARLES MÈLICH

La lectura com a pregària

Fragmenta editorial, 2015, 122 pàg.

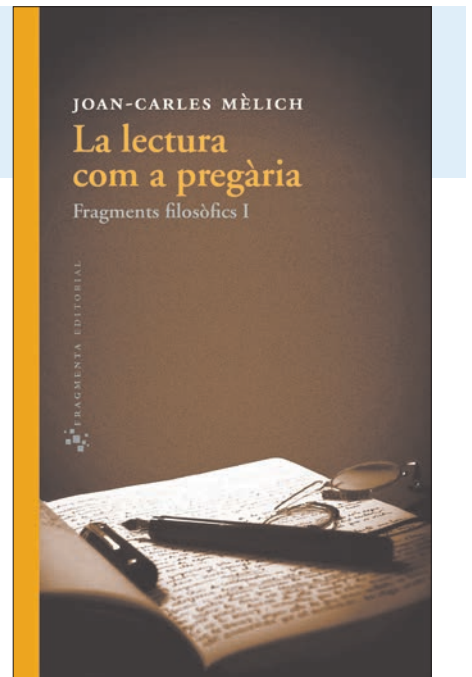
Mèlich, «l'educació hauria d'ensenyar que no vivim ni viurem en el millor dels mons, que el paradís és fora de l'abast dels éssers finits, que la justícia, la veritat o el bé absoluts no es faran mai presents». D'altra banda, afirma que no tot es pot ensenyar, i el que segur que no es pot ensenyar és l'ètica.

Pel que fa a les connotacions pràctiques del fet educatiu, educar —segons Mèlich— «és estar a l'altura d'allò que l'altre em demana i admetre la fragilitat de la condició humana, perquè mai no podrem respondre adequadament a la demanda de l'altre». L'autor insisteix en el tractament d'aquest tema, i escriu que «educar és donar». Donar sempre alguna cosa (coneixements, actituds, valors), però també donar o, si més no, exposar que paral·lelament hi ha la possibilitat de la transgressió, una possibilitat no programada i impossible de planificar dintre la lògica del sistema.

Resulten suggestives les pinzellades amb què l'autor dibuixa la interioritat del viure humà, i assevera que «només podem viure de debò inventant-nos a nosaltres mateixos. Viure és inventar-se». Es tracta d'una concepció dinàmica i progressiva, que rebla amb una altra sentència: «Ser és arribar a ser, no ser mai del tot ni definitivament.» Mèlich no defuig la constatació de la mortalitat de l'ésser humà. Per a ell, «la mort és el més normal i, al mateix temps, el més extraordinari. Sabem que hem de morir, però sovint no en som conscients, no en volem ser conscients».

En un llibre de to eminentment positiu desconcerta un xic la resposta a la pregunta que l'autor es fa: som imatge de Déu? «Potser sí —diu—, però no d'un Déu bo i amable, sinó d'un Déu cruel, viciós, corromput.» Em sembla una resposta estranya, excessiva, injusta, rebutjable. Sí que és cert que

Josep-Maria Puigjaner

Escriptor i periodista
jmpuigjaner@hotmail.com

hi ha persones al món que opten pel vici, la maldat i la corrupció, però són multitud les que reflecteixen la imatge d'un Déu de bondat i de compassió. Gràcies a aquesta imatge, la humanitat continua aspirant a construir societats més amables per als seus ciutadans.

Crítica teatral

«Han trobat l'àvia!»

«NOMÉS SÓN DONES»

de Carmen Domingo.

INTÈRPRETS:

Míriam Iscla, Maika Makovski i Sol Picó/Xaro Campo.

DIRECCIÓ: Carme Portaceli.

Sala Petita, Teatre Nacional de Catalunya, Barcelona.

Fins al 8 de novembre.

Paraula, música i coreografia. *Només són dones* podrien ser tres propostes independents i cadascuna d'elles tindria bona part de la mateixa força que desprèn en aplegar-les en una: podria haver estat un monòleg, podria haver estat un solo de dansa o podria haver estat un recital. És precisament aquesta visió triangular conjunta el que fa que la malmesa Memòria Històrica prengui forma en cos de dona, l'oblidada, la silenciada, la víctima innocent, la que el franquisme i els seus seguidors volien redimir ni que fos amb tortures, segrestos de criatures en braços o afusellaments no considerats polítics i perduts entre les xifres mai tancades del tot.

Els testimonis que escull l'assagista i ara dramaturga Carmen Domingo (Barcelona, 1970) podrien també ser molts més. Però el sol fet de desvelar-ne

© Albert Armengol

L'actriu Míriam Iscla, la coreògrafa Sol Picó i la cantant Maika Makovski en una escena de l'obra.

només uns quants ja desperta la història amagada des de fa gairebé vuitanta anys: per por, per desig d'oblit, per no escampar la taca amb què van ser marcades les famílies durant la Dictadura franquista...

I un cop el testimoni és sobre l'escenari, cal l'abstracció obligada de les disciplines artístiques: els laments o els xiuxiuejos mig cantats de la veu corprenedora de Maika Makovski; el moviment esgarrinxat de la ballarina (Sol Pico o Xaro Campo en algunes funcions alternes); la paraula matisada de l'actriu Míriam Iscla per cada canvi

de registre, segons qui parla, de les dones víctimes de la guerra.

«Han trobat l'àvia!», comença trencant el silenci, l'actriu Míriam Iscla. Han trobat l'àvia morta, assassinada i amagada en una fossa comuna, el que queda de les seves restes, com tants cossos abatuts arran d'un mur o deixats estesos en una cuneta de carretera. I els disbarats descontrolats d'una confrontació civil desfermada de bon inici als dos bàndols i continuada després a les mans dels vencedors van sortint a la llum i van despertant la consciència dels qui s'imaginaven que una guerra

era només un seguit de fotogrames en blanc i negre, sortits del «silenci i rodant!» i «talleu, és bona!». La ficció es fa realitat i la realitat colpeja el passat de les famílies que mai no havien gosat preguntar ni parlar-ne en veu alta.

La direcció de Carme Portaceli fa que el realisme de fons de *Només són dones* es palpi amb el simbolisme. Fins i tot, de les tres intèrprets, l'actriu de la paraula juga aquest paper simbòlic quan passa d'una veu a una altra, d'un físic a un altre, d'una manera de veure la dissort a una altra. Mentre Maika Makovski punteja els moments més dramàtics amb la seva veu, la ballarina punteja també —mai més ben dit— entre un joc de bitlles fet d'ampolles perdudes que contenen cadascuna una nota amb els noms oblidats de les víctimes anònimes.

La mirada tràgica s'accelera amb la incorporació d'un taüt transparent mig ple d'aigua on el personatge de la ballarina —que sembla que sempre rondi com un fantasma al voltant de l'actriu-dona-víctima— xipolleja i on acabarà reposant també el cos de la dona. Un muntatge audiovisual ambienta l'imprescindible blanc i negre del passat i serveix per situar, amb unes dades i xifres, una de les èpoques que, ni que cada vegada sigui més llunyana, sembla que faci un camí a la inversa per recordar que també és cada vegada més pròxima.

Andreu Sotorra

Escriptor i periodista
andreu.sotorra@gmail.com